

Aan de vaste commissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Datum Utrecht, 07 november 2018

Ons kenmerk

18.02551

Onderwerp

Input voor begrotingsbehandeling VWS en
J&V onderdeel Jeugd op 12 november

Contactpersoon

Ernst Radius

Geacht Kamerlid,

Sociaal Werk Nederland doet een klemmend beroep op u om in de begrotingsbehandeling van VWS en J&V onderdeel Jeugd op 12 november de volgende vraagstukken te betrekken.

Bespaar op Jeugdzorg en transformeer naar hulp in de buurt

De kosten voor jeugdzorg lopen op. Dat is ook niet zo gek als je bedenkt hoe complex de digitale samenleving is waarin ouders zich moeten redden. Ook in Nederland is één op de acht inwoners zwakbegaafd en kampen 2,5 miljoen huishoudens met schulden. Multiprobleemgezinnen vragen veel hulp en dat brengt hoge kosten met zich mee.

Het is dus niet zo gek dat om extra geld wordt gevraagd voor investeringen in de jeugd. Maar de inzet van die middelen tot nu toe is veel te eenzijdig, gericht op méér van hetzelfde, met weinig visie en onvoldoende nadruk op het voorkomen van problemen. Sterker, in veel gemeenten wordt bezuinigd op preventie en ondersteuning in het gewone dagelijkse leven, de sociale basis.

Geen preventie zonder visie

Gemeenten laten nu wachttijden ontstaan voor zwaardere jeugdhulp, er wordt beknipt op de tarieven van jeugdhulp of bezuinigd op preventie en Wmo. 40% van de gemeenten wil nu zelfs de drempel voor hulp verhogen, waardoor je voor de komende jaren een stuwmeer aan zorg creëert.

Jeugdzorg Nederland vraagt om extra geld. Maar daarmee verschuift de aandacht niet automatisch naar het voorkomen van problemen. Bovendien is de jeugdhulp met soms meer dan 150 aanbieders in een regio verre van efficiënt georganiseerd. Extra investeringsgeld vragen zonder een vernieuwende visie en een **goed nationaal preventieprogramma** is dweilen met de kraan open.

De oplossing is: start echt met die voorkant en laat dat werk doen door degenen die ervoor zijn opgeleid: sociaal werkers (met specialisme jeugdwerk, jongerenwerk, (school)maatschappelijk werk). Stop daar dus substantieel geld in, en start een stimuleringsprogramma jeugdhulp in de buurt, vanuit preventie en integraal werken op alle levensterreinen.

Anders gezegd: extra geld voor hulp aan jeugd en jongeren is belangrijk, maar het is pas de **halve** oplossing. De daadwerkelijke omslag naar preventie is de noodzakelijke volgende stap. Het vraagstuk Jeugd gaat over een diepgaande transformatie en een echt andere mindset. Het vraagt om een **transformatie van de hele zorg voor jeugd**, met inzet van alle betrokken partijen in het sociaal domein.

Hoe de transformatie Jeugd alsnog kan slagen

De inspecties van Samenwerkend Toezicht Jeugd/Toezicht Sociaal Domein constateerden medio 2016 al in hun rapport over onveiligheid bij jeugdigen dat meer integraal werken nodig is en dat vroegsignalering van (gezins)problematieken en het preventief werken onder druk staan.

Die preventie vraagt om een sterke structurele sociale basis voor jongeren, met als cruciaal element de sociaalwerkketen voor 0 – 23. Met sluitende schakels in de keten van c/jg, huisarts, jonge ouders, peuteropvang, jeugdwerk, sterk jongerenwerk en onderwijs en veiligheid.

De oplossing: een sociaalwerkketen voor 0 tot 23

Kinderen hebben recht op veilig en goed opgroeien. Zeker voor kinderen in kwetsbare gezinnen en buurten geldt dat de omgeving, de buurt en nabije professionals hierin een belangrijke rol spelen. Ouders staan vaak open voor ondersteuning, maar inzet van jeugdzorg wordt als een hoge drempel gezien. Eenvoudige interventies, een pedagogisch spreekuur, een buurtpedagoog die aan huis komt en een praatje maakt, ontmoetingen met andere ouders in de ouderkamer, zijn dan van grote waarde. Pas als ouders ernstig in gebreke blijven is zware zorg nodig. Hoe eerder pedagogische ondersteuning 'en passant', via spel (peuterspeelzaal, spel aan huis, voorschoolse taalondersteuning), sport en buurtwerk het gedrag en welzijn van het kind en ouders kan bijsturen, hoe beter.

Het [Actieprogramma Kansrijke Start en het 1000-dagenprogramma](#) van minister Hugo de Jonge kan daaraan positief bijdragen als het niet beperkt wordt tot lichamelijke gezondheid en de GGD, maar als ook het sociaal werk en de ouders betrokken worden met hun dagelijkse besommeringen (wonen, schulden, werk & inkomen, opvoeden, analfabetisme, LVG), psychische gezondheid en stressfactoren.

Organiseer die vroegtijdige hulp en vroegsignalering zo laagdrempelig mogelijk 'in de buurt' van kind en gezin door een sterke sociale basis

De overgang van kinderen van basis- naar voortgezet onderwijs vormt vaak een breuklijn die kinderen in de problemen brengt. Jongerenwerk biedt een goede opstap, maatjesprojecten brengen vaak uitkomst. Problemen en spanningen thuis en op school vinden vaak een uitweg naar de straat. Ambulant jongerenwerk is cruciaal om jongeren daarin bij te staan en hen te helpen hun talent te ontdekken en positief in te zetten. Voor problematisch drugsgebruik en schulden gaan jongeren niet naar een loket of de jeugdzorg, een nabije jongerenwerker is vaak succesvol in het bijsturen van dit gedrag voordat het te laat is.

Wie denkt dat kinderwerk en jongerenwerk 'iets is met rommelen in een buurthuis', heeft zijn huiswerk niet gedaan. Voor al die kinderen die opgroeien in onveilige gezinnen zijn deze buurtpedagogen van levensbelang. Plat gezegd: dat redt levens, en bespaart de gemeenschap miljoenen euro's (2018, [Participe rapport Jongerenwerk reduceert zorgkosten](#), VWS). Maar zorg dan wel dat ze ingekocht, opgeleid en gefinancierd worden.

Lokale en landelijke bestuurders hebben meet-, weet- en zorgplicht: zijn er genoeg buurtpedagogen ingekocht per kwetsbare wijk? Jongerenwerk wordt landelijk echter onterecht over het hoofd gezien terwijl het een instrument is om jongeren in hun kracht te zetten en zo te voorkomen dat zij uitvallen, radicaliseren of in zware jeugdzorg belanden.

Verbreed het scholingsfonds

Dat alles kan niet zonder goed opgeleide sociaal werkers. Bewoners hebben hulp en ondersteuning van goed opgeleide sociaal werkers nodig. Maar ook het sociaal werk heeft last van de krapte op de arbeidsmarkt. Goede jongerenwerkers en opbouwwerkers zijn steeds moeilijker te vinden. Kwaliteit vraagt vakmanschap en professionalisering. En ruimte om professionals hun werk goed te laten doen.

Ook voor sociaal werk is een scholingsfonds gewenst.

Minister, toon lef en bied via een tijdelijke oormerking van gelden de garantie dat nu echt een deel van de extra middelen voor jeugdhulp door gemeenten wordt geïnvesteerd in preventieve hulp en ondersteuning voor jeugdigen en gezinnen (Jeugdwet en Wmo).

Zet het kind centraal in de basis van wijkwerk

Als het kinder- en jongerenwerk het hart van het sociale domein vormen dan:

- verschuift de aandacht van jeugdzorg/ggz/curatie naar preventie;
- verschuift de aandacht naar: een goed begin is het halve werk;
- verschuift de aandacht van probleemgestuurd naar kansgericht;
- verschuift de aandacht van problematiserend naar enthousiasmerend beleid;
- ontstaan er vanzelf dwarsverbanden met sectoren zoals kinderopvang, onderwijs, (jeugd)gezondheidszorg, arbeidsmarkt, cultuur, sport, techniek, natuur, de openbare omgeving (en ordening), openbare orde en veiligheid, interculturaliteit en vrije tijd;
- krijgt de rol van opvoeders (zowel ouders als buurtpedagogen en veiligheid) een serieuze plek binnen de beleidskaders.

Wij hopen van harte dat u aandacht besteedt aan voornoemde punten in het debat met minister De Jonge.

Voor nadere toelichting of vragen kunt u contact opnemen met senior beleidsadviseur Ernst Radius: radius@sociaalwerk.nl 06-22073506.

Met vriendelijke groet,

Lex Staal, directeur

In afschrift aan minister Hugo de Jonge.